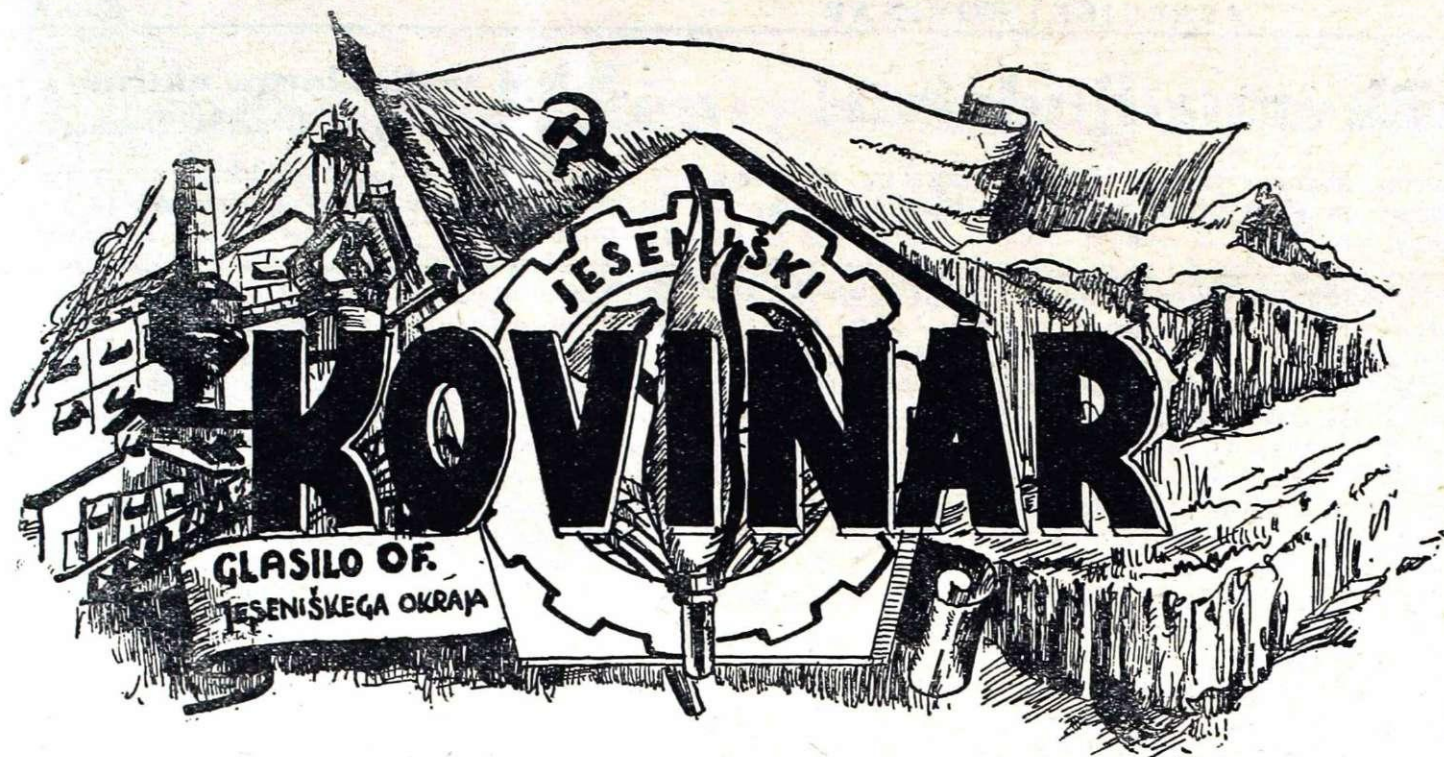

Biti udarnik ne pomeni samo delati za to, da se čim več zgradi, ne pomeni delati samo za sebe. To ni najvažnejše in Vi sami se tega zavedate. Biti udarnik pomeni biti visoko zaveden in delati za skupnost, za boljšo bodočnost, za vse ljudstvo, pomeni - dati vse iz sebe v korist vsega ljudstva.

(Iz govora maršala Tita na I. zletu udarnikov Srbije)

Leto I.

Jesenice dne 23. februarja 1948

Št. v. 4

Za dvig novih strokovnih kadrov

Vzgoja strokovnih kadrov — naloga metalurške industrijske šole na Jesenicah

Kovinarji, ki so pri delu v topilnicah, valjarnah in kovačnicah osiveli, imajo za seboj težko in trnjevo pot. Pred šestdesetimi leti so gorenjske železarne dobivale delovno silo z deset do dvanaest let starimi dečki, ki so jih pobrali iz šol, cest in pašnikov. Mladostni delavci so v tisti dobi dobili zaposlitev v zastarelih železarskih obratih. Delati so morali po dvanaest ali celo po osemnajst ur dnevno in to tudi ponoči. Nihče ni takrat nudil vajencem osnovnega pouka, nihče jim ni nudil vpogleda v skrivnosti strojev, motorjev in valjčnih prog. Delavci so tavalili in tipali v temi. Če je kdo delo dobro izvršil, so dobiček pograbili drugi, če pa pri delu ni uspel, je mladinec čutil na sebi udarce škornjev, polen in pesti.

Novi čas pa je prinesel nove načine dela in nove prilike usposabljanja za strokovne poklice. Trdno podlago za vzgojo novih strokovnih kadrov tvorijo osnovne, srednje in strokovne šole, velike svetle delavnice in učilnice, v katerih poučujejo vzgojitelji, tehniki, organizatorji in mojstri. Zadnja osvobodilna vojna je močno razredčila vrste izkušenih kovinarjev in iztrošila njih življenjske sile. Najboljši so dali življenje za našo skupno stvar, mnogo jih je odšlo v zaslužni pokoj, precej dobrih strokovnih moči pa je še v službi domovine.

Kovinarske vrste moramo pomladiti in osvežiti z novimi strokovno-usposobljenimi močmi. Danes že elektrificiramo in industrializiramo naše dežele, da jih tako rešimo gospodarske in kulturne zaostalosti. Pri izvajanju naše prve gospodarske petletke moramo poleg delovne discipline, točnosti in natančnosti pri delu ter stalnem izpolnjevanju tehničnega znanja neprestano tudi skrbeti za vzgojo potrebnih strokovnih kadrov.

Metalurška industrijska šola na Jesenicah obstoja že nekaj let. Iz te šole je izšlo že lepo število mladih strokovnjakov, ki se uspešno

udejstvujejo v vseh kovinskih delovnih procesih kot pomočniki, mojstri in asistenti.

V šoli se praktično in teoretično poučujejo topilci plavžev in jeklarn, železo-livarji, valjavci, zidarji industrijskih peči, modelni mizarji, strojni in konstrukcijski ključavničarji, kleparji, vodovodni instalaterji ter vrsta drugih industrijskih poklicev kot kovači, industrijski jermenarji in varilci. Šola je izrazito metalurška, predvsem za topilce, valjavce in zidarje za visoke in Martinove peči, ki tvorijo jedro vsake metalurške industrije. S praktičnim poukom je zvezan teoretični pouk tako, da mladina na vseh področjih dozoreva in dobiva lepo zaokroženo znanje. Teoretični program obsega slovenščino, ruščino, zemljepis in zgodovino, socialne vede, matematiko, fiziko, kemijo, metalurgijo, livarstvo, valjarništvo, mehaniko, opisno geometrijo, strojeslovje, tehnično risanje, mehansko tehnologijo, knjigovodstvo, higijeno ter varnost dela in fizikulturo.

Na šoli poučujejo profesorji, inženirji, tehniki, administratorji in izkušeni mojstri. Učenci se rekrutirajo iz vseh krajev in stanov. Pri

sprejemu imajo prednost oni s prirojeno nadarjenostjo, ki se ugotavlja s psihotehničnim izpitom.

Metalurška industrijska šola je od osvoboditve dalje razstavljal izdelke svojih učencev že na treh razstavah. S svojo prvo šolsko razstavo leta 1946 na Jesenicah je mladina prikazala nešteto izdelkov teoretičnega in praktičnega pouka učencev. Za drugo obletnico osvoboditve Beograda je sodelovala na razstavi, ki jo je priredilo Ministrstvo rudarstva FLRJ v prostorih kemične fakultete v Beogradu od 20. oktobra do 1. decembra 1946. V posebnem oddelku, ki je bil posvečen strokovnim kadrom za rudarstvo in metalurgijo, je jeseniška industrijska šola prvokrat po osvoboditvi razstavljal izven Jesenic.

Za četrto obletnico zasedanja AVNOJA je šola razstavljal v okviru mladinske razstave na Jesenicah. Na vseh teh razstavah je mladina žela splošno priznanje obiskovalcev.

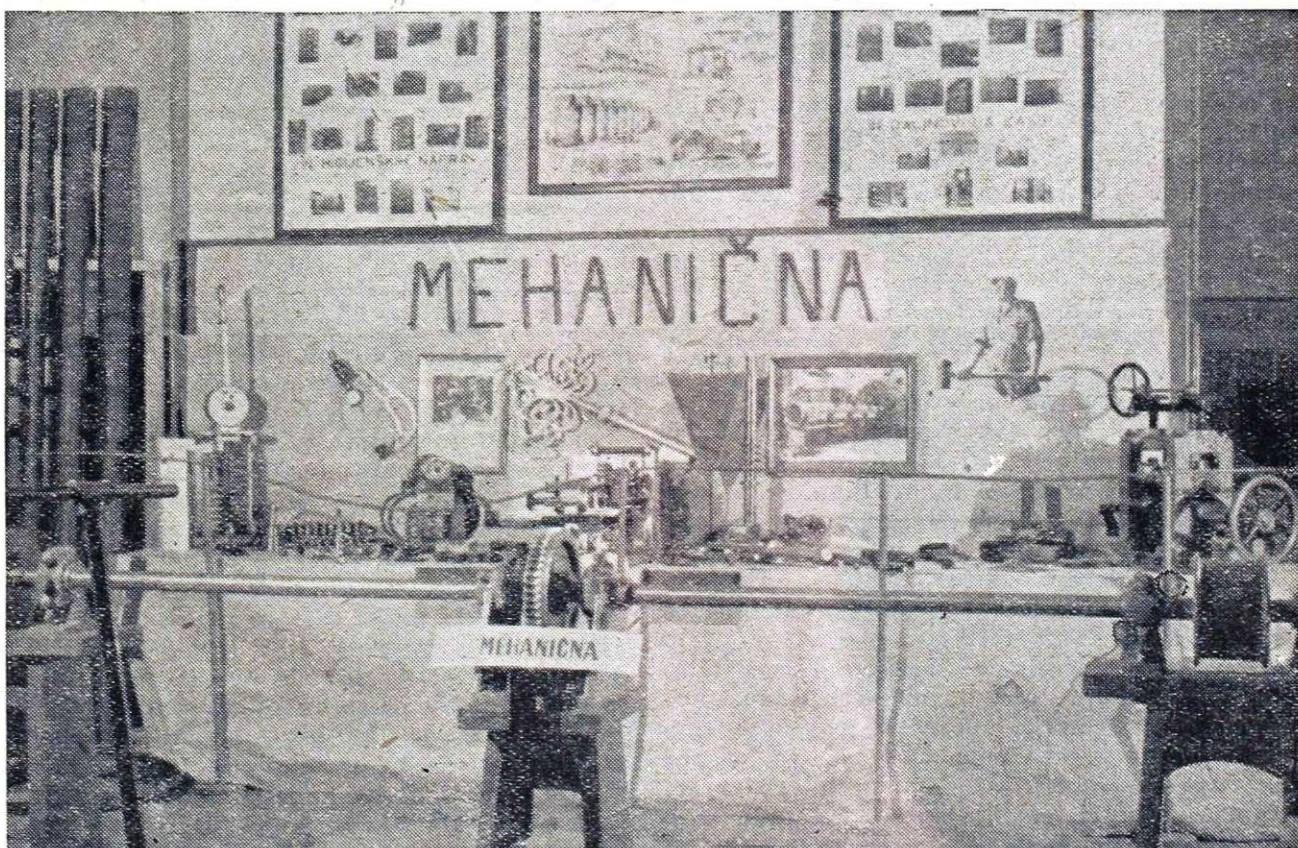
Šola izdeluje raznovrstno orodje za produkcijske in druge obrate železarne: precizna

(Nadaljevanje na drugi strani)

Železarna Jesenice

Mehanična delavnica si je v medobratnem tekmovanju za mesec januar priborila I. mesto in prehodno obratno zastavo.

K temu velikemu delovnemu uspehu so ji pripomogli učinkoviti predlogi za izboljšanje dela, vzorno delovanje obratnega sindikalnega pododbora, red in čistoča v obratu in delovna disciplina.

Na zadnji mladinski razstavi na Jesenicah je mladina mehanične delavnice razstavila precizne izdelke svojega obrata

Foto: S. Smolej

Za pomoč grškemu ljudstvu!

Na iniciativo okrajnega sindikalnega sveta je bila 9. februarja t. l. širša konferenca zastopnikov vseh množičnih organizacij in ustanov. Predsednik OSS-a tov. Kristan Franc, ki je vodil konferenco, je navzočim predstavnikom pojasnil pomen akcije za pomoč grškemu ljudstvu. Sodelovale bodo vse množične organizacije s tem, da bodo zbirale finančna sredstva, obleke in živila.

V odbor za pomoč Grčiji so bili soglasno izvoljeni sledeči člani: predsednik Kristan Franc, predsednik OSS-a; podpredsednik Prešern Rezka, predsednica Okr. odbora AFŽ; taj-

kemu grškemu ljudstvu potrebna predvsem pravilna organizacija. V ta namen bodo organizirana zborovanja. Tehnična stran naj se izvede tako, da se bo denar pošiljal na Jesenice, prav tako tudi obleka, živila pa bi se koncentrirala pri Navodu na Jesenicah. Vsi krajevni sindikalni sveti bodo prejeli nabiralne pole, da jih razdelijo posameznim organizacijam. Ti naj bi OSS-u na Jesenicah sporočili, kdo je prejel poimenski spisek in številko nabiralne pole. Zaradi evidence in pregleda o pomoči grškemu ljudstvu naj prizadeti nabiralci poročajo OSS-u sprva dnevno, pozneje pa vsaj dvakrat tedensko.

Ker se bodo tudi po vaseh vršila predavanja, je tov. Kopriva poudaril, da je potrebno, da krajevni odbori nemudoma sporočijo dan in uro zaželenega predavanja.

Delavci, kmetje in delovna inteligenca jeseniškega okraja! Spomnimo se težkih časov okupacije po fašističnih zverinah, spomnimo se koncentracijskih in uničevalnih taborišč v Nemčiji in Italiji, spomnimo se streljanja naših talcev, morij naših otrok in starčkov, spomnimo se težke in krvave partizanske borbe v naših gozdovih in še bliža nam bo pomoč, ki jo ne odrekamo junaškemu grškemu ljudstvu zaradi njegove protimperialistične borbe, ki je tudi naša borba. Grško ljudstvo se danes bori v prvih linijah borbe vsega demokratičnega sveta proti imperialističnim zasluževalcem na čelu z ameriški. Dolžnost vseh nas, ki smo se otesli imperialističnega jarma, je, da grškemu ljudstvu priskočimo na pomoč, da tudi tako poudarimo našo pripadnost taboru resnične demokracije, miru in sodelovanja med narodi.

Borbenemu in svobodoljubnemu grškemu ljudstvu zagotavljamo, da mu bomo ostali ob strani do njegove končne, pravične in sigurne zmage.

... nas ne morejo obtoževati za stanje v Grčiji, kjer se ljudstvo bori proti svojim zatiralcem in ameriškim osvajalcem. Simpatiziramo z borbo grškega ljudstva. To povemo vsemu svetu in naj se zaradi tega ne jezijo na nas. Mnenja smo, da ima grško ljudstvo pravico boriti se za svobodo.

Tito.

nik Oblak Alfonz, kulturno-prosvetni referent podružnice kovinarjev; člani: Kopriva Ivan, pom. poverjenika za prosveto OLO; Božič Joško, sekretar Okrajnega odbora LMS; Labura Zvone, član OSS-a; Ažbe Marijan, direktor Državne gimnazije; Ing. Marolt Milan, predsednik društva inženjerjev in tehnikov; Rev Stane, kulturno-prosvetni referent podružnice gradbenih delavcev; Dolinar Maks, podpredsednik podružnice kovinarjev in Gasar Verko, urednik „Jesenškega kovinarja“. Nadalje so bili v odbor kooptirani še zastopniki krajevnih sindikalnih svetov in sicer za Bled tov. Zupan Jakob, za Kranjsko goro tov. Pročovič Spon, za Radovljico tov. Kunstelj Franc, za Lesce tov. Bodlaj Franc in za Boh. Bistrico tov. Pogačnik Sonja.

Po izvolitvi akcijskega odbora je tov. Kopriva poudaril, da je za uspešno pomoč junaš-

Za dvig novih strokovnih kadrov

(Nadaljevanje s prve strani)

merila, strojne sestavne dele, brusišne stroje, vzvodne škarje in obnavlja stare stroje za šolsko uporabo. Učenci so izdelali tudi veliko kovaško kladivo „Ajax“ za Metalurški inštitut univerze v Ljubljani. Mladina pa se poleg učenja svojih strok udeležuje tudi že v sami produkciji pri valjanju pločevine, profilnega železa in žice za zidanje industrijskih peči.

Dosedanje delavnice in učilnice pa že dolgo ne odgovarjajo potrebam velike metalurške industrije. Delovni kolektiv v Železarni se je zato odločil, da zgradi na Jesenicah novo poslopje metalurške industrijske šole, ki bo verjetno ena največjih te vrste na Balkanu. Šola bo imela poleg velike in svetle delavnice tudi učilnice, opremljene z vsemi učnimi pripomočki. Učenci šole so se sami zavezali, da bodo napravili 10.000 prostovoljnih udarniških ur za gradnjo šole.

Za sprejem v šolo se zahteva najmanj 6 razredov osnovne šole ter najmanj 14 do 15 let starosti, za topilniški in kovinarski odsek pa 2 do 4 razrede srednje šole. Mladina, ki si hoče ustvariti pogoje za lepše življenje, naj te lepe prilike ne zamudi.

Čas, v katerem živimo, zahteva sposobne, pridne, odločne in trezne ljudi. Zaradi tega se bo mladina za svoje velike naloge usposabljala tudi v telovadnicah, na igriščih, kopališčih, smučiščih ter v kulturi in prosveti. Bodoči kovinar bo predstavljal lik zrelega, sposobnega, samozvestnega odločnega človeka. On bo poznal vse skrivnosti plavžev, topilnic, strojev, motorjev, dvigal, vozil, spoznal bo tudi moč teoretičnega znanja. V polni meri bo uveljavljal sposobnost svojih rok in svojega razuma in bo kot tak postal zavesten graditelj socializma.

Sušnik M.

Sklepi sindikalnega aktiva

podružnice kovinarjev Železarne Jesenice

Dne 14. I. 1948 je bil sindikalni aktiv podružnice kovinarjev železarne. Navzočih je bilo 210 funkcionarjev pododborov in vsi zastopniki obratovodstva. Aktivu sta prisostvovala kot gosti tudi zastopnika Okrajnega odbora OF tov. Voljč Ignac in tov. Jensterle Albin.

Na aktivu je bil podan pregled tekmovanja in predaja zastave za mesec november in december 1947. V novembru je bil najboljši obrat livarna, decembra pa Javornik I. Nato so bili objavljeni rezultati kulturno-prosvetnega dela, ki smo jih objavili v 3. številki „Jes. kovinarja“. Izvršen je bil pregled dela po vseh sektorjih, obravnavali so produkcijo, plan in organizacijo dela. Po izčrpnih referatih in obširni diskusiji so bile sprejete sledeče obveznosti:

1. Vsako delo naj se izvršuje plansko. Delavci in nameščenci je treba zainteresirati za čimboljše spoznavanje plana.
2. Dopusti naj se v letu 1948 planirajo, da bo tako dana možnost vsem tovarišem izkoristiti pripadajoči dopust, da bi zaradi njih ne trpela produkcija.
3. Takoj je treba organizirati skupinska oziroma individualna tekmovanja po obratih.
4. Disciplina se mora utrditi in na podlagi nje dvigniti produktivnost dela.
5. Zainteresirati vse tovariše za obratne izboljšave odnosno za iznajdbe in racionalizacije.
6. Zainteresirati delavstvo, da bi ostavilo obveze za mesečno presego plana vsaj 5%.
7. Producerska posvetovanja naj se vršijo po obratih dvakrat mesečno.
8. Utrditi sindikalno organizacijo po vseh sektorjih odnosno referatih, komisijah in sindikalnih grupah.
9. Doseči pravilno in redno plačevanje mesečne sindikalne članarine od bruto zaslužka.
10. Izboljšati tehnično in higiensko zaščito dela.

Od sprejemanja obveznosti je ljudstvo pričelo gradnje zadružnih domov

V zadnji številki „Jesenškega kovinarja“ smo poročali o obveznostih, ki jih je ljudstvo okraja prevzelo v zvezi z gradnjo zadružnih domov na vasi. Danes pa lahko z veseljem ugotovljamo, da so nekatere organizacije in posamezniki že pristopili h konkretnemu izvajanju teh obveznosti. Tako so zastopniki okrajne uprave obiskali gradilišča v Mošnjah, Ribnem, Spodnjih in Zgornjih Gorjah, Nomenju Srednji vasi, Stari Fužini, Ratečah, Kranjski gori, Podkorenu in na Boh. Beli. Vasi Podnart in Lancovo je obiskal tudi že gradbeni strokovnjak, ki bo izdelal načrte. Tudi v Ratečah so že povabili strokovnjaka za izdelavo načrta odnosno predelave sedanje zadružne sirarne v zadružni dom. Nadalje so v delu načrtne skice za vasi Mošnje, Ribno, Spodnje in Zgornje Gorje, Podkoren, Kranjska gora in Nomenj. Gradbeni načrti se pripravljajo tudi za vse ostale kraje. Definitivno izdelavo načrtov bo po izvršeni reviziji prevzelo Društvo inženirjev in tehnikov, podružnica Jesenice, ki bo v prostih dnevih ter ob sobotah popoldne in v nedeljah s strokovnimi nasveti pomagalo na posameznih gradiliščih.

Dela na gradiliščih se v gornji savski dolini zaradi snega še niso mogla pričeti, pač pa so zaživela gradilišča v Mošnjah, Ribnem in Dvorski vasi ter Ljubnem.

V Mošnjah so delovne skupine pripravile jamo za apno v izmeri 60 m³, očistile teren stavbišča z 12 m³ zemlje in pri kopanju jarka za vodovod odstranili 21 m³ zemlje. Nadalje so očistili prostor, kjer bodo kopali pesek, sekali so gradbeni les in ga vozili na gradilišča.

V Ribnem je 56 ljudi opravilo 224 delovnih ur. Izkopali so 20 m³ zemlje, očistili 20 m² terena v globini 15 cm, nadalje so očistili prostor, kjer se nahaja pesek, popravili pot na gradilišče ter izvozili nanjo 12 m³ peska in 3 m³ na gradilišče.

Dela v opekarnah so se pričela že 1. februarja t. l. V Dvorski vasi je bilo do 9. t. m.

opravljenih 378 delovnih ur. 160 mladincev, ki jih je prvi dan motilo deževno vreme, je izkopalo dosedaj 116 m³ gline, pri izkopu so odstranili 33 m³ nerabne zemlje ter pripravili teren za nadaljnje delo. V opekarni Ljubno se je izkop začel 8. februarja t. l. in je 63 mladincev opravilo 220 delovnih ur. Izkopali so osem jarkov po 80 cm globoko za sušilnice, prenesli na prostor, kjer se bodo te sušilnice napravile, 5 m³ desk ter nakopali poleg tega še 3 m³ ilovice. Pospravili so 30 m³ ruševin, odstranili zgornjo nerabno plast prsti, prečistili so peči za žganje opeke, podrli stare sušilnice, ki niso bile v porabnem stanju. Vsa ta dela pa je smatrati predvsem kot pripravljala dela za nadaljnji izkop gline.

Uprava v Kranjski gori bo do 15. februarja izvršila plan obvez in je napravila sporazum z množičnimi organizacijami, ki bodo iz svojih fondov prispevale približno 50.000 din. Vas Nomenj je od raznih prireditev zbrala 30.000 din, vas Podkoren 11.000 din, Zgornje Gorje pa so na prostovoljnih prispevkih in darilu AFŽ nabrale 10.740 din.

Kljub temu, da so bili vsi odbori OF in krajevne uprave ter Okrajna poslovna zveza obveščeni o tednu zadružnih domov od 9. do 15. februarja t. l., moramo ugotoviti, da na terenu, razen v nekaterih krajih, ni bilo zadostne razgibanosti, niti se ni razvil tekmovanje med posameznimi kraji in skupinami. Sicer še vedno prihajajo obveznosti posameznikov, krajev in organizacij, vendar stvar poteka prepočasno. Če aktivisti Osvobodilne fronte in ostalih množičnih organizacij stvari ne bodo spravili v hitrejši tek, obstoja nevarnost, da nas bodo ostali okraji močno prehiteli. Velika pomanjkljivost je zlasti v tem, da nismo znali mobilizirati tudi tistih naših vasi, kjer se letos še ne bodo gradili zadružni domovi. Pomlad se nam bliža z neverjetno hitrimi koraki in bi se nam pri sedanjem počasnem delu utegnili zgoditi, da bomo ob začetku gradbene sezone ostali praznih rok.

Pospešujmo reorganizacijo in decentralizacijo naših zadrug

Konferenca zastopnikov zadrug jeseniškega okraja

Dne 25. januarja 1948 je bila na Jesenicah konferenca zastopnikov zadrug jeseniškega okraja, ki so ji prisostvovali zastopniki nabavno-prodajnih zadrug iz Rateč, Podkorena, Dovje-Mojstrana, Jesenice, Hrušica, Žirovnica, Begunje, Ovsiša, Srednja Dobrava, Lancovo, Radovljica, Ribno, Bled, Zasip, Zgornje Gorje, Bohinjska Bistrica in Stara Fužina.

Lesno - produktivna zadruga: Gorje-Bled, Lancovo, Dovje-Belca.

Zastopnika **kmetijsko strojne zadruga** je poslal Bled-Zasip.

Nadvse važne konference pa se niso udeležili zastopniki naslednjih krajev: Kranjska gora, Gozd-Martuljk, Lesce, Mošnje, Brezje, Lescé, Ljubno, Spodnje Gorje, Bohinjska Bela in Srednja vas.

Referat o razvoju združništva in o potrebah reorganizacije je podal **sekretar okrajnega OF odbora tov. Voljč Ignac**. Podal je pregled o nastanku združništva v stari Jugoslaviji in njegovem razvoju po osvoboditvi. Mnoge naše zadruga ustanovljene po osvoboditvi, so vršile poleg dela za obnovo zlasti zamenjavo različnega blaga med vasmi in industrijskimi centri in s tem izvršile pomembno vlogo proti špekulantom.

V vsakem krajevnem ljudskem odboru obstojajo različne zadruga kot Naproze, živinorejske, lesno-produktivne, kmetijsko-strojne itd. Te zadruga niso v nikaki medsebojni povezavi in vsaka po svoje životari. Za pravilen razvoj združništva bi bilo potrebno osnovati zadruga z enotnim odborom, posamezni sektorji združnega življenja pa bi nastopali kot odseki zadruga. To se pravi, da bi se Naproze v posameznih krajevnih odborih osamosvojile in preimenovali v kmetijske zadruga z raznimi odseki, ki bi vršili zamenjavo blaga med podeželjem in mestom. Pri zadrugah naj bi se osnoval tudi poseben kreditni odsek, da bi mogle razpolagati s potrebnim denarjem za razne investicije in nakup blaga, ki ga prebivalstvo potrebuje.

Takim zadrugam pa moramo dati gospodarski, politični in kulturni center. Ti centri naj bi bili **zadružni domovi**, kjer bi bili poslovni prostori, skladišča, pisarne in prostori za kulturno izživljanje. Zaradi tega moramo letos mobilizirati vse sile, da se bodo ti zadružni domovi tudi zgradili. Iz tega je razvidno, da čakajo naše zadružnike velike naloge, ki jih bodo pomagale reševati vse množične organizacije Osvobodilne fronte. Pri tem mora Okrajna poslovna zveza nuditi vso pomoč.

Nato je tajnik Okrajne poslovne zveze **tov. Strajnar Tone** podal referat o delu Naproz in nakazal smernice, ki stojijo pred zadružnim sektorjem. Zlasti je poudaril potrebo po **decentralizaciji zadrug jeseniškega okraja**.

V sledeči diskusiji so zastopniki zadrug okraja podali poročila.

Zastopnik iz **Rateč** je povedal, da je bilo na zadnjem sestanku Osvobodilne fronte sklenjeno, da bi se nabavno-prodajna in živinorejska zadruga združili. Za zadružni dom bi se preuredila stavba živinorejske zadruga, kjer bi se v kleti napravilo skladišče, v dvorani pa bi se prizidal oder za igre. Sedanji dom Naproze bi se toliko popravil, da bi bila v njem prodajalna in skladišče za stroje. Vsi člani OF so se obvezali, da bodo napravili po 20 prostovoljnih delovnih ur in pripravili apno. V prihodnjih letih pa bi se sezidal nov zadružni dom.

V decembru je imela Naproza v **Podkorenu** občni zbor, na katerem so sklenili, da bi se kmetijsko-strojna, lesno-produktivna in mlekarska zadruga združile, živinorejska pa priključila, čim se bo odcepila od Kranjske gore. Prevezli so posestvo in žago Razingerja in Pečarja ter sklenili, da bi se šupa za poljsko orodje predelala v zadružni dom.

Zastopniki iz **Dovjega** so predlagali, da bi zadružnemu domu najbolj odgovarjalo današnje

župnišče, ki pa je trenutno zasedeno. V **Mojstrani** naj bi se napravila kinodvorana. Sedež decentralizirane zadruga še ni določen, prav tako nimajo primerne zemljišča za graditev zadružnega doma. Zastopnik lesno-produktivne zadruga **Belca** je povedal, da bi bil po mnenju članov te zadruga najprimernejši prostor zadružnega doma bivša Zupanova stavba (delavnica) pri kolodvoru, kjer bi imeli prostore lahko vsi odseki.

Zastopniki Naproze z **Jesenic** so izjavili, da se strinjajo z decentralizacijo zadrug na podeželju in da reorganizaciji ne bodo ugovarjali. Na **Koroški Beli** bi bila potrebna združitev živinorejske zadruga in Naproze, kar se bo odločilo na skupnem zadružnem sestanku. V tej vasi je sicer samo 3% kmetov, h katerimi pa bi se priključili še vasi Potoki in Javornik. Pri **Sv. Križu, Prihodih in Plavškem rovtu** sedaj ne obstoja nobena zadruga, vendar bi bila potrebna vsaj ena samostojna zadruga. V ta namen bodo sklicali sestanek.

Na **Hrušici** želijo, da bi se zadruga osamosvojila, ali pa bi skupaj z živinorejsko tvorila odsek jeseniške zadruga. Sklicali bodo občni zbor obeh zadrug, nakar bodo izrekli končno besedo.

Zadruga v **Žirovnici** se je že osamosvojila, predvideva se spojitve z živinorejsko, o čemer bo odločil prihodnji sestanek. Živinorejska zadruga v Žirovnici ima 140 članov. V letošnjem letu bodo napravili dva hleva in 4 pastirske koče, in so že zaprosili za kredit. O spojitvi z Naprozo bodo sklepali na prvem sestanku. Za-

nem domu morali napraviti vsaj poslovne prostore in skladišča.

Lesno-produktivna zadruga v **Lancovem** se bo po likvidaciji Zveze lesnih zadrug priključila Naprozi v Radovljici. Polovica prebivalstva na Lancovem gravitira v Radovljico, ostala polovica pa je zelo raztresena. Pri 640 prebivalcih bi bila zmožna samostojnega življenja zadruga na Lipnici, kar se bo odločalo na sestanku.

Naproza v **Radovljici**, ki naj bi delovala v območju mestnega odbora, naj bi se združila z živinorejsko zadrugo. Naproza v Mošnjah se bo osamosvojila in spojila z živinorejsko zadrugo, ki sedaj deluje skupaj z zadrugo v Lancovem.

Zadružniki v **Ribnem** se strinjajo z osamosvojitvijo, vendar so trenutno težave glede kadra. Tudi glede zidave zadružnega doma imajo težave, ker istočasno obnavljajo med vojno porušeno šolo. Po osamosvojitvi bi se Naproza združila z živinorejsko zadrugo, ki je sedaj priključena Bledu.

Na Bledu dosedaj še niso sklepali o spojitvi z živinorejsko in lesno-produktivno zadrugo. Člani lesno-produktivne zadruga Gorje-Bled želijo, da bi ostalo pri sedanjem stanju in bi se priključili direktno k okrajni poslovni zvezi, ker imajo letos postavljen zelo visok plan. Ta zadruga bo 30 procentov čistega dobička odstopila za gradnjo zadružnega doma.

Naproza v **Zasipu** se bo osamosvojila in združila z živinorejsko zadrugo. Zadružni dom naj bi se zidal med Zasipom in Podhomom. O tem bodo odločili na sestanku.

Fotografi in fotoamaterji! Posvetite svoje strokovno znanje gradnjam zadružnih domov in ovekovečite napore našega ljudstva!

družni dom bodo gradili prihodnje leto, in za to uporabili porušeno župnišče; najlepši prostor za gradnjo zadružnega doma pa bi bil pri Osvaldu na Selu.

Lesce na tej konferenci niso bile zastopane. Upravnik Naproze iz Radovljice je izjavil, da so v zadružnem odboru samo delavci, ki pa zaradi industrijskega magazina nimajo interesa za ustanavljanje posebnih zadrug.

V **Begunjah** so na zadnjem sestanku poslovnega odbora sklenili, da bi se odcepili od Radovljice. Z živinorejsko zadrugo se še niso dogovorili, kar pa bodo storili na prvem sestanku. Živinorejska zadruga v Begunjah se bo odcepila od Lesc in bi se kot samostojen odsek združila z Naprozo. Zadružni dom je v Begunjah zelo potreben, ker sedaj nimajo nikakih poslovnih prostorov, obstojajo pa težave glede zemljišča. Če bi dobili državno zemljišče za zidom, bi bilo to vprašanje rešeno.

Predsednik zadruga v **Ovsisah** je omenil, da bi bili člani z osamosvojitvijo zadruga v **Ljubnem** zelo zadovoljni. Odcepila naj bi se zadruga tudi na **Srednji Dobravi**. Za zidavo zadružnega doma so na zadnjem sestanku ljudje že sprejeli gotove obveznosti. Živinorejska zadruga v Ovsisah se še ni odločila glede spojitve z Naprozo. Zadruga ima sedaj okrog 100 članov in obsega 4 krajevne ljudske odbore. Dobro bi bilo, če bi se združila nabavna, lesna in živinorejska, pridobiti pa bi bilo treba tudi kmete, ki do danes še niso člani nobene zadruga.

Naproza na **Srednji Dobravi** je že trikrat menjala svoje centre. Sprva so bili v Radovljici, nato v Kropi, danes pa so pri zadrugi v Ovsisah. To menjavanje centrale na zadružnike neugodno upliva. Včlanjenih je 515 ljudi, to je 80 procent prebivalstva, večinoma manjših posestnikov, ki so gospodarsko šibki. Stanje bi se izboljšalo, če bi se zadrugi priključile tudi Otoče. Ker nimajo poslovnih prostorov, je velika potreba po gradnji zadružnega doma. Če bi se letos ne gradila šola-sedemletka, bi v zadruž-

Člani Naproze v **Zgornjih Gorjah** stojijo na stališču, da bi se osamosvojili brez Spodnjih Gorij, kar pa do zgraditve zadružnega doma ni mogoče. Sedanji prosvetni dom bi se lahko preuredil v zadružni.

V **Bohinjski Bistrici** še niso sklepali o združitvi posameznih zadrug. Predvidena je osamosvojitve Naproze v Stari Fužini. V teku so razgovori z lesno-produktivno in živinorejsko zadrugo glede spojitve. Za zadružni dom bi preuredili sedanjo stavbo Naproze v Bohinjski Bistrici. Ker namerava krajevni ljudski odbor **Polje** za svoje prostore zidati novo stavbo, bi hišo, kjer so sedaj prostori odbora, preuredili za zadružni dom.

Po mnenju članov se bo Naproza v **Stari Fužini** osamosvojila in združila z živinorejsko zadrugo čim bi se popravile vse sirarne. Živinorejska zadruga ima 120 članov iz Stare Fužine in Studorja. Ker bi bila živinorejska zadruga gospodarsko jačja, se bo takoj združila z Naprozo. O tem bodo sklepali na prihodnjem sestanku.

Po tej diskusiji je ponovno prevzel besedo tov. sekretar Voljč in povedal, da se nikogar ne sili k združitvi posameznih zadrug, ki imajo možnost še nadaljnega življenja. Vendar pa se bodo v bližnji bodočnosti take zadruga prepričale, da je mnogo boljše poslovanje in več uspehov tam, kjer so se razne zadruga združile in ustanovile odseke posameznih sektorjev zadružnega udejstvovanja. Pripomnil je še, da je zelo važen način, kako bomo pristopili k reorganizaciji naših zadrug. Gotovo se bodo tu in tam pojavljale težave. Na pobudo navzočih naj bi se sklical sestanek odborov vseh zadrug v dotičnem kraju, kjer naj bi prediskutirali članek tovariša Kardelja o kmetiškem združništvu. Nato naj bi se sklical občni zbor, kjer naj bi se ljudem prikazale vse pozitivne strani nove oblike združništva in slabe strani starih zadrug. K temu pa je treba pristopiti že sedaj, ker pomladi zaradi poljskega dela ne bo časa.

Varnost na delovnih mestih

Zanimivo in koristno predavanje dr. Stanka Lajevec-a na večeru Društva inženirjev in tehnikov v Titovem domu na Jesenicah.

V letu 1946 je bilo po obratnih nezgodah poškodovanih 1153 sodelavcev Železarne tako močno, da so morali prekiniti delo in iskati zdravniško pomoč. V letu 1947 je bilo prizadetih 1334 delavcev. Koliko sodelavcev bodo obratne nezgode prizadele v letu 1948, še ne vemo, želimo in storili bomo vse, da bo takih žrtev čim manj.

Vemo pa, da se je važnega in poučnega predavanja o delovni varnosti udeležilo le pičlih 200 delavcev, med temi večina poklicev, ki so manj ogroženi in se zanimajo za stvar le iz plemenitega odnosa do drugih.

Na to dejstvo ne moremo reči drugega kot: evo enega izmed vzrokov obratnih nezgod! Kje so bili ta večer sodelavci obratov z visokim odstotkom obratnih nezgod, kje je bila naša mladina? Pri predvajanju cirkusov, pri gostilniških šankih tisti večer in na rešilni postaji naslednjega dne je je bilo več. To ni očitek kakenga zastarelega konservativca, ki je užaljen, ker ni več mlad, temveč je to dokazana ugotovitev nezanimanja za delovno varnost, ki je v interesu posameznika in njegove družine.

Tovariši in tovarišice, ki so se udeležili predavanja pa so slišali koristna navodila, ki jih je dal federalni inšpektor dela, tov. Skitek ter izredno zanimiv in poučni referat o delovni varnosti tov. dr. Stanka Lajevec-a, ki je deloval na študijskem inštitutu in si varnost dela ogledal v večjih železarnah in industrijskih obratovalnicah v bratski CSR.

S statističnimi podatki našega socialnega zavarovanja je pokazal nesrečo, ki jo prizadevajo obratne nezgode posameznikom in družinam ter prikazal povzročeno gospodarsko škodo narodnemu premoženju. Do 50 milijonov dinarjev letno je po obratnih nezgodah povzročene škode samo na našem zavarovalnem sektorju.

Predavatelj je v predavanju ponazoril organizacijo skrbstva za delovno varnost v dokaj bolj industrializirani Čehoslovaški ter podrobno analiziral razmere pri največji železarni Srednje Evrope v Vitkovicih.

Skrb za delovno varnost je pri veleželezarni sistematična in v ospredju zanimanja. Dva varnostna inženirja in 5 varnostnih tehnikov je v tem sektorju direktno zadolženih, pri delu pa jih podpira vrsta obratnih zaupnikov. Bistvo

varnostne službe je točna statistika in poseben psihotehniški laboratorij za vsestranski študij vzrokov nezgod. Psihotehniški laboratorij je ugotavljal sposobnosti posameznikov za razne poklice in usmerjevalec novosprejetih po njihovi nagnjenosti do obratnih nezgod (raztresenost, nepazljivost itd.). Pri vsaki obratni nezgodi se ugotovi predvsem vzrok, ki se mu napove boj. Največja važnost se polaga na predhodne ukrepe, da do nezgod ne pride.

Koristnost vzpostavitve varnostnih ukrepov se je pokazala že v nekaj letih. Tekom 10 let so znižali število obratnih nezgod za polovico. Kaj pomeni to, je razumljivo slehernemu, ki ve, da nezgoda ne samo boli, temveč tudi stane. Ako preprečimo samo eno smrtno nezgodo, je varnostni aparat plačan za vse leto.

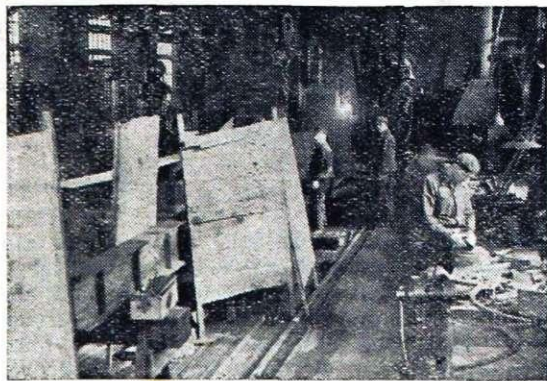
Ta precizni študijski aparat pri železarni Vitkovice, ki točno analizira sleherno nezgodo, je ugotovil in dokazal, da je 90% vseh obratnih nezgod povzročenih po kakršnihkoli osebnih zgrešitvah in da je le malo primerov, kjer je nezgoda neizogibna in si človek ne more pomagati. Ta ugotovitev je najbolj važna za organizacijo uspešne borbe proti obratnim nezgodam.

Ob tej ugotovitvi mora biti varnostni tehnik tembolj nezadovoljen, ako se pouka, ki je namenjen koristni posameznika, sreči delavskih družin in splošnemu gospodarskemu dobru, udeleži v kraju, kjer je letno nad 1000 prizadetih, le 200 ljudi.

Radi tega sestavka se mogoče udeležba na bodočih predavanjih morda ne bo povečala. Naš namen je pokazati pot in najvažnejši vzrok obratnih nezgod, ki je pri tesnih jeseniških postrojenjih še stopnjevan: nedovoljna pozornost in previdnost. Vsi vemo, da samo lastna neprevidnost vodi do nesreč, da zavaja tudi najbolj pridne. Ta povzročitelj nesreč nas na delovnih mestih ne sme spremljati.

Res, neka ležernost in flegmatičnost nas spremljata povsod. Za prenašanje križev in težav je morda to dobro. Ležernost in flegmatičnost pa ne smeta iti tako daleč, da bi prezirali nevarnosti. Izboljšanje varnostne tehnike, varnostna disciplina, predvsem pa zanimanje in pozornost vsakega posameznika bodo utrdile varnost dela po naših obratovalnicah.

Sodelavci, osebna sreča, sreča družin in dobro skupnosti nam narekujejo podkrepljeno borbo proti obratnim nezgodam. Uspešna bo ta borba, kadar bomo sodelovali vsi.

Slika prikazuje nekdanje temne, našarjene in nehygienične prostore stare kotlarske delavnice
Foto: S. Smolej

Ustanovni občni zbor borcev NOV na Blejski Dobravi

Prve dni januarja tega leta je bil na Blejski Dobravi ustanovni občni zbor zveze borcev in aktivistov NOV. Iniciativni odbor je izvršil vse priprave. Predsednik tovariš Pem Stanko je podal referat, v katerem je jasno in obširno opisal pomen in potrebo ustanovitve zveze. Zlasti je poudaril, da je med drugim potrebno popraviti vse krivice in nepravilnosti, ki so se dosedaj godile borcem in aktivistom NOV.

Po referatu je član odbora Osvobodilne fronte pojasnil pravila in dolžnosti članov Zveze in sestav organizacije. Po kratki diskusiji so bile volitve odbora. Pri tem so tovariši poudarili, da naj pridejo v odbor predvsem starejši borci, ki so zaslužni in vredni, da postanejo odborniki te najborbenейše organizacije Osvobodilne fronte. Vsi predlogi so bili soglasno sprejeti.

Pri slučajnostih je nastala živahna diskusija. Sprejetih je bilo več važnih sklepov. Zborovalci so soglasno sklenili, da bodo ustanovili delovno četo, ki bo pomagala pri gradnji zadružnega doma. Vsak član Zveze je obljubil, da bo razen obvez, ki jih je dal OF ali LMS, opravil še 40 ur prostovoljnega dela kot član Zveze borcev NOV. Ob zaključku sta bili sprejeti dve pozdravni brzojavki tov. maršalu Titu in tov. Mihi Marinku, v katerih obljublajo zvestobo in nadaljevanje borbe za ohranitev pridobitev Narodno osvobodilne borbe, istočasno pa bodo razkrinkavali vse protiljudske elemente. Člani Zveze — bivši borci in aktivisti NOV — so se razšli s parolo: „Prvi v borbi, prvi v izvrševanju plana!“

Podobnik

Sklepi plenuma okrajnega sindikalnega sveta

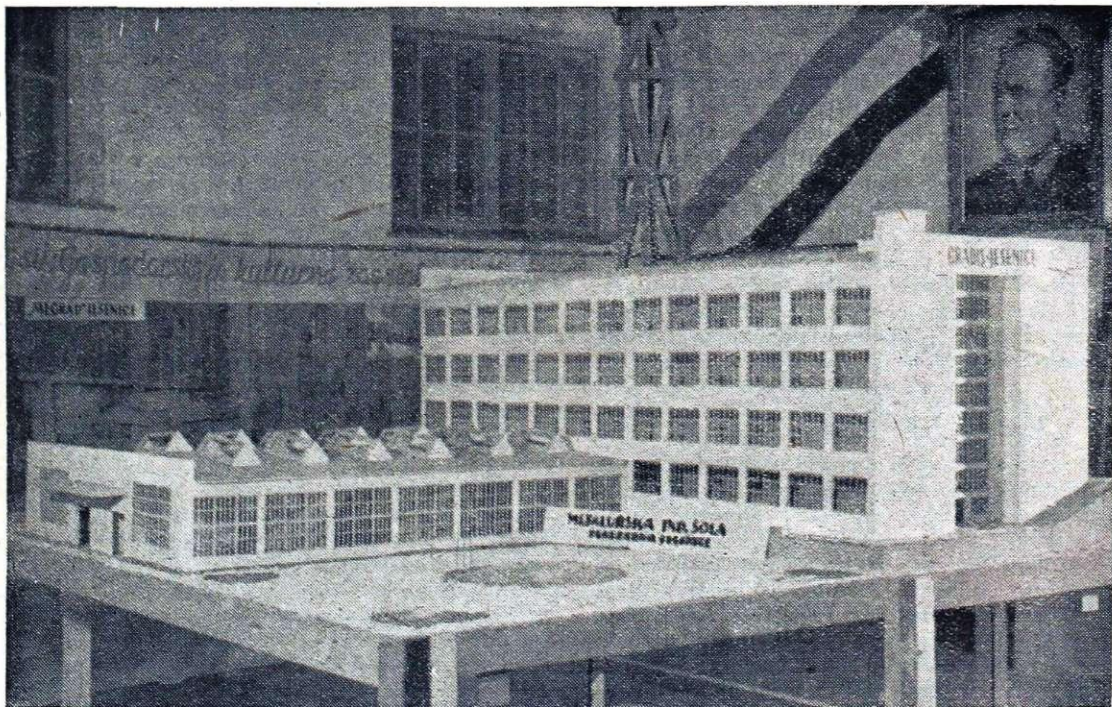
Na zadnjem 9. rednem plenumu Okrajnega sindikalnega sveta na Jesenicah so bili med drugim sprejeti tudi sledeči sklepi, ki naj jih vzamejo na znanje tudi tiste podružnice, ki na plenumu niso bile zastopane.

1. Nabiralne pole prostovoljnih prispevkov za gradnjo zadružnih domov je treba poslati okrajnemu sindikalnemu svetu najkasneje do 5. marca 1948. Podružnice so si napovedale tekmovanje, katera bo z ozirom na število članstva imela največ prostovoljnih prispevkov in katera bo denar preje poslala.

2. Okrajni časopis „Jeseniški kovinar“ se bo dostavljal predsednikom podružnic. Vsaka podružnica mora določiti dopisnika za ta časopis, ki ga je javiti okrajnemu sindikalnemu svetu najkasneje do 28. februarja t. l.

3. Ker mora Okrajni sindikalni svet pridobiti najmanj 310 naročnikov za mesečnik „Obzorje“ in „Delavsko Enotnost“, je naloga kulturno-prosvetnih referentov, da akcijo izvedejo stoprocentno in pridobijo čim več novih naročnikov. Nadalje ostane še v veljavi nabiranje prostovoljnih prispevkov za patronat „Dom onemoglih“ na Jesenicah.

Izvajanje sklepov bomo zasledovali in o uspehih poročali v „Jeseniškem kovinarju“.

Mladina „Gradisa“ Jesenice

Foto: S. Smolej

je izdelala maketo novih delavnic metalurške industr. šole Železarne Jesenice, ki bo stala nasproti tovarne. Na stavbišču so dela v polnem teku.

Okrajni ljudsko-prosvetni plenum na Jesenicah

V zvezi s tretjim plenomom Ljudske prosvete Slovenije je bil 8. februarja na Jesenicah Okrajni ljudsko-prosvetni plenum, ki se ga je udeležilo okoli 100 ljudsko-prosvetnih delavcev okraja. Na plenum niso poslali svojega zastopnika sledeči krajevni ljudsko-prosvetni sveti: Spodnje Gorje, Srednja Dobrava, Lancovo in Ljubno.

Po uvodnem pozdravu tov. Gasarja, ki je zastopal odsotnega predsednika okrajnega prosvetnega sveta, tov. ing. Torkar Janka, je povzel besedo tov. Uroš Kraigher, tajnik Ljudske prosvete Slovenije.

Referent je govoril zlasti o

naloga ljudske prosvete pri gradnji združnih domov

Pomen gradnje združnih domov mora biti vsakemu državljanu jasen. Akcije za gradnjo združnih domov morajo pomeniti ekonomsko, politično in kulturno preoblikovanje naše vasi, to pa bomo dosegli le, če bomo znali mobilizirati vse sile na vasi. Zavedati se moramo, da je akcija za gradnjo združnih domov tudi zelo važna politična in kulturno-prosvetna akcija. S tem, da bomo gradili združne domove, se bomo istočasno tudi spustili v borbo s sovražniki ljudske oblasti in sovražniki napredka našega podeželja. Naši sovražniki so najbolj zagrizeni nasprotniki ideološke izgradnje ljudstva. Širijo klevete o skupnih kotlih, da se bo kmetom vzela zemlja, da bo združni dom postojanka, ki bo kmetu odvzela njegove osebne pravice. Temu obrekovanju reakcije tu pa tam nasedajo nekateri nepoučeni ljudje. Mi moramo našemu ljudstvu dopovedati, da so parole ljudskih sovražnikov zgrajene na osnovi laži, da bo kmet z združništvom nekaj izgubil. Resnica pa je prav nasprotna, da bo kmet z dvigom združništva postal bistrejši in bo svojo zemljo še bolj spoštoval in obdeloval. Zato pa je potrebno mnogo političnega-agitacijskega dela med kmeti in združniki. Te naloge morajo predvsem obvladati ljudsko-prosvetni delavci. Našemu kmetu morajo pokazati, da bo on na podlagi dviga kulturnega in gospodarskega življenja videl jasen cilj pred seboj, da bo videl pot v boljše življenje — socializem.

Poleg pomoči pri gradnji združnih domov ne smejo naši ljudsko-prosvetni delavci pozabljati borbo v razkrinkavanju imperialističnih zavojevalcev, zlasti Združenih držav Amerike. Boriti se moramo proti poizkusom svetovnih kapitalistov, ki grozijo svetu z novo vojno. V to smer naj se razvija tudi naša akcija za pomoč grškemu ljudstvu, kateremu moramo stati ob strani z vsemi našimi razpoložljivimi sredstvi.

Z besedami „Mi bomo gradili združne domove, združni domovi bodo gradili nas“, je tovariš Uroš Kraigher zaključil svoj referat. Rekel je še, da moramo z gradnjami združnih domov utrditi bratstvo delavcev in kmetov, utrditi tudi bratstvo vseh narodov Jugoslavije.

Nato je član Okrajnega prosvetnega sveta domačin tov. Miha Klinar podal

pregled ljudsko-prosvetnega dela od lanskega leta.

Od 1. do 3. decembra 1947 je bil na Jesenicah trodnevni knjižničarski tečaj. Dve tretjini krajevnih ljudsko-prosvetnih svetov se je pozivu častno odzvalo, ena tretjina pa se je večinoma izgovarjala, da nimajo niti enega človeka za tečaj. Temu primeren je seveda tudi uspeh tekmovanja in so kraji, ki na tečaju niso bili zastopani, dosegli nizko, odnosno najnižje mesto v lestvici uspehov. Tako se je n. pr. zgodilo z Bledom, ki bi lahko dosegel drugo ali morda celo prvo mesto, pa je zaradi neudeležbe na tečaju padel na peto mesto. Prav tako ne moremo opravičiti izgovora knjižnice na Hrušici, češ da nimajo prostorov in knjižne omare. Za uspeh knjižnice ni toliko važen prostor ali omara, ampak knjige in bralci. Če se ni našlo drugega izhoda, bi se knjižnica v tem kraju

vsaj začasno lahko namestila v prostorih krajevnega ljudskega odbora. Temu nasprotno pa je omeniti lepe uspehe knjižnice, ki so bile ustanovljene v času tekmovanja. To so knjižnice v Bohinjski Srednji vasi, pri Sv. Križu nad Jesenicami, na Srednji Dobravi in v Ljubnem. Vrstni red tekmovanja je od 210 dosegljivih točk sledeči:

1. Sind. ljudska knjižnica Jesenice 184 točk
2. Ljud. knjižnica Koprivnik Gorjuše 170 točk
3. Sindikalna knjižnica na Javorniku 167 točk
4. Sindikalna knjižnica Lesce . . . 143 točk
5. Javna knjižnica na Bledu . . . 142 točk
6. Sindikalna knjižnica Kropa . . . 141 točk
7. Knjižnica Boh. Srednja vas . . . 135 točk
8. Knjižnica Sv. Križ nad Jesenicami 124 točk
9. Knjižnica na Srednji Dobravi . . . 123 točk
10. Knjižnica v Ljubnem 122 točk

Sledijo knjižnice v Kranjski gori, Stari Fužini, Dovje-Mojstrana, Blejska Dobrava, Radovljica, Breznica - Žirovnica, Begunje, Rateče, Brezje, Kamna gorica, Mošnje, Boh. Bistrica, Hrušica, Zgornje Gorje, Spodnje Gorje, Ribno, Boh. Bela, Zasip-Podhom in Podkoren. Največja pomanjkljivost za dvig knjižnic v našem okraju je bila, ker nismo vključili v tekmovanje zadostne propagande in agitacije. Večina knjižničarjev je bila prepuščena samemu sebi. Naši stenčasi, sestanki, zbori volivcev itd. so povsem zanemarjali delo za dvig knjižnic. Najbolje se je v tem pogledu izkazala organizacija AFŽ v Lescah, ki je v času tekmovanja popolnoma prenovila knjižnico in izvedla uspešno agitacijo, tako da je dosegla zaslužen četrto mesto. Isto velja tudi za množične organizacije na Koprivniku-Gorjušah. Knjižničarka Lukman Štefka na Javorniku je najbolje izvedla propagando. Na njen predlog je knjižnica pričela podeljevati nagrade tistim čitateljem, ki preberejo največ naprednih knjig. Tudi jeseniški knjižničar tov. Julij Videtič je razstavil in okrasil izložbo s knjigami in s tem dosegel večji obisk sindikalne knjižnice.

V času tekmovanja je okrajni ljudsko-prosvetni svet zabeležil sledeče uspehe:

1. V okraju so bile ustanovljene nove knjižnice: Ljubno, Srednja vas, Srednja Dobrava in Sv. Križ nad Jesenicami. Tako je sedaj v okraju 29 knjižnic, in so le štirje krajevni ljudski odbori, ki jih še nimajo: Polje v Bohinju, Lancovo, Podnart-Ovsiše in Gozd-Martuljk.

2. V času tekmovanja je bilo nabavljenih 1191 knjig.

3. Med tekmovnjem je bilo izločenih 265 slabih in brezidejnih knjig.

4. Število knjig v naših knjižnicah se je torej dvignilo od 14,781 na 15,707 knjig.

Okrajni prosvetni svet je na plenumu razdelil nagrade najboljšim knjižnicam in knjižničarjem, ki so bile ustanovljene v času tekmovanja. Z današnjim dnem je ustanovil knjižnice v zgoraj navedenih štirih krajevnih ljudskih obdobjih, kjer jih do sedaj ni bilo. Tem odborom je prosvetni svet poklonil najboljši izbor (31) dosedaj izšlih knjig in s tem položil temelje novim knjižnicam.

Večjo pažnjo moramo v bodoče posvetiti tudi **bralnim krožkom**, ki jih moramo napraviti zanimive, da bo s tem udeležba večja in tudi boljši uspeh.

Tudi z našimi **ljudskimi univerzami** ne moremo biti zadovoljni, zlasti glede obiska predavanj. To velja predvsem za Jesenice, kjer je bilo v zadnjem času vrsta zelo zanimivih predavanj, ali je bil obisk v najboljšem primeru do 200 ljudi.

Kulturno-umetniško delo se je razvijalo v običajnih oblikah: nastopi igralških družin, pevskih zborov, orkestrov in godb. Vendar se še vedno dogaja, da nekateri ljudsko-prosvetni sveti ne znajo izbirati dobrih idejnih del, ker uprizarjajo plehke, malomeščanske in brezidejne stvari kot „Poslednji mož“, „Smuk“ itd. Poleg same idejnosti uprizorjenih del je bilo

opaziti tudi nezadostno kvaliteto podajanja. S tem smo doživeli občutek, „da ljudstvo sovjetskih in drugih naprednih naših del ne razume“. Zakaj? Premalo smo naštudirali svoje vloge, nismo se poglobili v človeka, ki ga moramo na odru ustvariti. Te napake in pomanjkljivosti moramo v bodoče z neizprosno doslednostjo odstranjevati. Le na ta način bodo prosvetarji dosegli tisto, kar nalaga pred njih petletni plan: Prevzgojiti človeka iz stare miselnosti v miselnost naše življenjske stvarnosti, ki vodi v socializem.

Nato je podal referat tov. Oblak Alfonz v zvezi s sklepi plenuma Ljudske prosvete Slovenije. Zaradi pomanjkanja prostora bomo ta referat in sledečo diskusijo zastopnikov krajevnih prosvetnih svetov objavili prihodnjič.

Pri tej priliki pa moramo popraviti poročilo o našem Okrajnem ljudsko-prosvetnem plenumu, ki je bilo objavljeno v „Ljudski pravici“ v četrtek dne 12. 2. 1948. Tam je bilo med drugim rečeno, da je bilo med 78 udeleženci samo devet zastopnikov iz podeželja. To pa ne odgovarja resnici. Glasom zapisnika je bilo na plenumu navzočih 95 udeležencev, od tega 68 zastopnikov krajevnih prosvetnih svetov iz podeželja in le 27 iz Jesenic.

Sklepi Okrajnega plenuma

Po obširni diskusiji, v katero je poseglo 33 diskutantov, so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. Zgraditev združnih domov je največja naloga, ki jo je v letošnjem letu nakazala Ljudska fronta in v katero mora biti usmerjeno vse naše kulturno-prosvetno delo. V to svrhu so dolžni vsi krajevni ljudsko-prosvetni sveti okraja Jesenice izvesti na gradiliščih do 15. marca t. l. najmanj eno prireditev, pomagati gradiliščem s potrebnimi kadri, ki bodo organizirali študij, bralne krožke, dramske grupe itd.

2. Jeseniško sindikalno gledališče bo od vsake nove vprizoritve čisti dobiček ene predstave poklonilo združnim domovom. Prva naj bi bila predvajana v začetku meseca marca. Poleg tega je to gledališče dolžno pošiljati na gradilišča režiserje, s svojimi točkami sodelovati na vseh mitingih, ki bodo izvedeni v akciji za pomoč grškemu ljudstvu in v zvezi z gradnjo združnih domov.

3. AFŽ organizacije bodo čisti dobiček od prireditve 8. marca t. l. poklonile združnim domovom.

4. Mladinska ekipa na Jesenicah ter ekipa kulturno-umetniškega društva na Javorniku je dolžna takoj pričeti s študijem novega programa in dati na gradiliščih v mesecu marcu najmanj dve prireditvi.

5. Kulturno-prosvetni svet okraja bo z vsemi množičnimi organizacijami izvedel v mesecu marcu t. l. miting, oz. akademijo v zvezi z akcijo za pomoč grškemu ljudstvu.

6. Knjižnice naj povečajo število knjig oz. bralcev, poleg tega so dolžne organizirati bralne krožke.

7. Z večjo agitacijo med ljudstvom bomo skrbeli, da bo zadovoljiv uspeh na predavanjih Ljudske univerze ter da se bo čimveč delavcev in prosvetnih referentov vpisalo v večerno gimnazijo.

8. Krajevni ljudsko-prosvetni sveti so dolžni organizacijo utrditi in polagati več pažnje vzgoji novih kadrov.

9. Obveze poedinih krajevnih svetov:

- a) Kor. Bela: 1 gledališko predstavo in dva koncerta (tamburaški in pev. zbor).
- b) Radovljica: 1 koncert za gradnjo združnih domov.
- c) Mladina tovarne Verig v Lescah 2 prireditvi za domove.
- d) Društvo inženirjev in tehnikov bo sodelovalo s tehnično pomočjo in predavanji.

Tovariš Gasar Verko je plenum zaključil s pozivom, da sprejeti sklepi ne smejo ostati mrtva obljuba, ampak se morajo spremeniti čimprej v stvarnost. Zlasti naj krajevni prosvetni sveti pomagajo upravam gradilišč združnih domov pri organizaciji in razporeditvi delovne sile.

Pripravimo vse za vpis v državljansko knjigo

Takoj po popisu prebivalstva, ki bo zaključen sredi marca, se bo pričel vpis v državljansko knjigo. Ker gre pri tem za reševanje precej zamotanih vprašanj državljankega stanja, se bo vpis v državljansko knjigo vršil daljšo dobo. Zaključen mora biti najkasneje do konca aprila letos.

Državljanstvo Jugoslavije je danes drugačnega, večjega pomena, kot je bilo nekdaj. Od tega, ali je kdo državljan Jugoslavije ali ne, je odvisna cela vrsta državljanstev pravic, kakor pravica bivanja v državi, pravica do pokojnine, državne službe, izvrševanja obrti, volivna pravica itd. Zato pri tem popisu ne gre samo za dolžnost, ampak ima vsakdo tudi največji interes, da se zanima za svoje državljansko stanje, da se pravočasno prikladi za vpis v državljansko knjigo in si preskrbi vse listine, ki so potrebne za dokaz njegovega državljanstva. Ko bo državljanska knjiga zaključena, bo dejstvo, da je nekdo vanjo vpisan, polnoveljavni dokaz njegovega državljanstva. Pri popisu državljanstva se je treba zavedati, da gre za ogromno delo, ki ga stara Jugoslavija ni bila v stanju izvršiti. S popolnoma urejeno državljansko knjigo bomo dokazali visoko stopnjo urejenosti naše uprave.

Po zakonu je vsak, ki je državljan ene izmed ljudskih republik, obenem državljan FLRJ. Vpis v državljansko knjigo Ljudske republike Slovenije bo torej tudi dokaz, da je tudi državljan FLRJ. V slovensko državljansko knjigo se bo seveda mogel vpisati le tisti, ki je državljan Jugoslavije in državljan Slovenije. Zato bo moral vsakdo dokazati obojno državljanstvo. Mnogo je Slovencev, ki imajo sicer zvezno jugoslovansko državljanstvo, nimajo pa slovenskega, dasi tega niti ne vedo.

Za vpis v državljansko knjigo bodo prebivalci prejeli podrobna navodila in se bo vpis vršil po točno izdelanem načrtu ob sodelovanju odgovornih organov. V tem članku pa hočemo pojasniti, kdo je državljan LR Slovenije in kako bo pri vpisu to državljanstvo dokazal, oziroma kakšne dokumente in listine si mora za vpis preskrbeti.

Državljan LR Slovenije so:

1. Vsi državljani prejšnje Jugoslavije, ki so na dan 6. IV. 1941 imeli domovinsko pravico oziroma občinsko pripadnost v eni izmed bivših slovenskih občin.

Dejstvo, da je nekdo imel domovinsko pravico v eni izmed bivših slovenskih občin, je torej dokaz, da je bil državljan bivše Jugoslavije in je danes državljan LR Slovenije. Domovinsko pravico je imel vsakdo v občini, kjer so jo imeli njegovi starši (nezakonski otroci po materi). Ta domovinska pravica po rojstvu se je mogla spremeniti, če je bil sprejet v drugo občino, ali če je v drugi občini prebival nepretrgoma 10 let. Državni in samoupravni uslužbenci so po treh mesecih službovanja v nekem kraju dobili domovinsko pravico v občini njihovega službovanja.

Po vsem tem je jasno, da je marsikateri Slovenec imel domovinsko pravico izven območja Slovenije in torej ni slovenski državljan, ampak državljan tiste ljudske republike, v katere območju je imel 6. IV. 1941 domovinsko pravico. Vsak tak pa ima možnost do 30. VI. 1948 s posebno izjavo pred okrajnim odborom ponovno pridobiti slovensko državljanstvo.

2. Vsi bivši italijanski državljani, ki so 10. VI. 1940 imeli stalno bivališče v kraju, ki je po mirovni pogodbi z Italijo pripadel Jugoslaviji in bil priključen Sloveniji.

Po mirovni pogodbi z Italijo in po posebnem zakonu pridobijo jugoslovansko državljanstvo z dnem uveljavitve mirovne pogodbe vsi bivši italijanski državljani, neglede na narodnost, če so dne 10. VI. 1940 imeli stalno bivališče v kraju, priključenem Jugoslaviji. Ta do-

ločba torej ne velja za ostale pripadnike jugoslovanskih narodov, ki so ostali onstran meje, pa tudi ne za primorske Slovence, ki so še pred vojno emigrirali v Jugoslavijo. Primorske emigrante, ki niso že v bivši Jugoslaviji pridobili našega državljanstva, opozarjamo še posebej, da niso postali jugoslovanski državljani, če niso 10. VI. 1940 imeli stalnega bivališča v Italiji, tudi ne, če je sedaj kraj njihovega stalnega bivališča priključen k Jugoslaviji. Morejo pa pridobiti naše državljanstvo, če zanj pri Okrajnem ljudskem odboru optirajo do 30. VI. Opozarjamo, da so v letih 1945 do 1947 že izdana potrdila o njihovem državljanstvu neveljavna.

3. Vsi, ki so si pridobili jugoslovansko državljanstvo po osvoboditvi (z naturalizacijo).

4. Izseljenci, ki so se po osvoboditvi vrnili v domovino.

5. Ruski emigranti, ki so si pred okupacijo pridobili bivše jugoslovansko državljanstvo, pa jim je to v letu 1948 potrjeno.

6. Pripadniki ostalih narodov Jugoslavije, ki do 30. VI. 1948 podajo pred okrajnim odborom izjavo, da želijo slovensko državljanstvo.

Ko se bo vršilo vpisovanje v državljansko knjigo, bo moral vsakdo, ki bo hotel biti vpisan v knjigo svojega stalnega prebivališča, dokazati državljanstvo LR Slovenije. Po zgornjih šestih kategorijah se bo ravnal tudi dokaz državljanstva.

Dokazi oziroma dokazne listine bodo naslednje:

1. Bivša domovinska knjiga. Ker pa se ta v več primerih ni vodila, ali pa se ni ohranila, bo mogoče domovinsko pravico na dan 6. IV. 1941 dokazati na kak drug način, n. pr. s poselsko knjižico, vojaško knjižico ali podobnimi listinami, če je v njih označena domovinska občina, zadnja leta pred kapitulacijo Jugoslavije izdana domovnica itd.; če vsega tega ni, tudi z verodostojnimi pričami. Državni uslužbenec bo dokazal svojo domovinsko pravico z nastavitvenim ali premestitvenim dekretom, upokojenec z odločbo o upokojitvi. Pri tem je treba opozoriti, da bodo mogli dokazati bivšo domovinsko pravico tudi po osebnem poznavanju organov krajevnih ljudskih odborov. Priseljene osebe pa bodo dokazale domovinsko pravico s potrdilom krajevnega odbora njihove bivše domovinske občine. Tako potrdilo naj si vsakdo (razen mladoletnih oseb), ki danes ne prebiva na območju svoje bivše domovinske občine, čimprej preskrbi. Vpisovanje se bo namreč vršilo po stalnem prebivališču, to se pravi, da se bo vsakdo vpisal v državljansko knjigo tam, kjer je stalno naseljen.

2. Primorski Slovenci bodo morali predložiti kot dokaz potrdilo, da so dne 10. 6. 1940 imeli stalno prebivališče v kraju, ki je priključen k Jugoslaviji, in da so imeli do uveljavitve mirovne pogodbe italijansko državljanstvo. **Primorski emigranti** bodo dokazali svoje državljanstvo s posvedočno Ministrstva za notranje zadeve, da so v zakonitem roku podali pod točko 2 zgoraj navedeno izjavo.

3. Kdor je pridobil jugoslovansko državljanstvo po osvoboditvi, mu bo kot dokaz služila od naših oblasti izdana državljanska izkaznica, ruski emigranti pa se bodo izkazali s potrdilom svojega državljanstva, ki pa mora biti izdano v letu 1948.

4. Slovenci, ki so imeli 6. IV. 1941 domovinsko pravico izven Ljudske republike Slovenije, bodo pri vpisu morali predložiti potrdilo okrajnega odbora o tem, da so podali potrebno izjavo za sprejem v slovensko državljanstvo. Z enakim potrdilom bodo dokazali slovensko državljanstvo pripadniki ostalih narodov Jugoslavije, če želijo slovensko državljanstvo in so podali pod točko 6 zgoraj navedeno izjavo.

V začetku je bilo omenjeno, da je vprašanje državljankega stanja težko in zamotano. Zato zgoraj navedeni primeri gotovo ne obse-

Popis prebivalstva

Dne 15. in 16. marca 1948 bo po vsej državi popis prebivalstva. Zadnji popis prebivalstva je bil leta 1931. Od tega časa dalje nimamo več točnih podatkov o številu prebivalstva.

Za čim boljšo izvedbo popisa so na merodajnih forumih že dolgo temeljite priprave. Isto je pri Okrajnem ljudskem odboru in tudi že pri krajevnih odborih. Okrajna popisna komisija bo izvedla tečaj za krajevne popisovalce in bo vršila tudi neposreden nadzor nad popisom. Krajevni popisni odbori, ki bodo te dni postavljeni, bodo izvedli organizacijo popisa in določili popisne okoliše.

Da bo delo popisovalcev olajšano, naj družinski poglavarji takoj pristopijo k zbiranju potrebnih podatkov za posameznega člana družine, katere podatke naj vpiše na navadno polo papirja. Ti podatki so v glavnem sledeči:

1. Priimek, očetovo ime in ime;
2. spol, (moški ali ženski);
3. rojstno leto;
4. Kraj, okraj in ljudska republika rojstva;
5. stan (samski, poročen, vdovec, ločen);
6. narodnost;
7. državljanstvo (FLRJ, ali inozemsko);
8. pismenost (samo za osebe, rojene pred letom 1941);
9. šolska izobrazba (samo za osebe, rojene pred letom 1937);
10. skupno število živorojenih otrok (izpolnijo samo ženske osebe).

Nadalje bodo pri popisu potrebni podatki o zaposlitvi vsakega posameznika, o površini posestva in številu posameznih vrst živine.

Poleg osebne popisnice bo treba izpolniti še list za gospodinjstvo za vso družino. Navodila za izpolnjevanje navedenih listin bomo objavili prihodnjič.

Za gradnjo združnih domov

Dvorska vas pri Begunjah

Opekarna v Dvorski vasi bo zvišala produkcijo v letošnjem letu od 1,200.000 na 2,250.000 zidakov.

Delovni kolektiv opekarne v Dvorski vasi se je lotil izpolnjevanja svojih obveznosti z vso resnostjo. V naglem tempu se preurejajo strojne naprave in se gradi moderna zračna sušilna kjer bo prostora za 60.000 komadov zidakov.

Veliko doživetje pa je doživela opekarna v nedeljo, dne 1. februarja t. l. Tega dne je prispela v našo vas mladina iz tovarne verig v Lescah. Na čelu prepevajočih 60 mladincev in mladink je v vetru veselo in ponosno plapolala jugoslovanska zastava. Povorki, ki je vzbujala občudovanje vsega ljudstva, se je priključila tudi mladina iz Radovljice in Lancovega. Veselih in zadovoljnih obrazov so prišli za krampe in lopate in se lotili izkopavanja ilovice. Mladina se je zavedala, da je zasadila prve lopate za gradnjo bodočih združnih domov, ki jih bodo gradili po naših vaseh. Kljub blatu so v pičlih treh urah nakopali in prevozili 30 m³ ilovice n očistili 100 m² površine nerabne plasti zemlje, isto odvozili in posekali grmovje. Pripravljeni so bili in bi tudi storili še mnogo več, da jim ni nadaljnje delo preprečil nepričakovan dež.

Pozdravljamo junaško mladino, ki preko vseh ovir stopa velikim ciljem nasproti — gospodarskemu, kulturnemu in političnemu izboljšanju kmečkega življenja.

gajo vseh različnih primerov in problemov vsakega posameznika. Komur po zgornjih izvajanjih še ni jasno vprašanje njegovega državljanstva in ne ve, kako ga bo pri vpisu dokazal, naj se pravočasno obrne na okrajni ljudski odbor (tajništvo), kjer bo prejel vsa potrebna navodila. H koncu opozarjamo še, da bo za resničnost podatkov vsakdo osebno odgovarjal. Državljanstva mora biti namreč vsestransko resničen in verodostojen dokaz o državljanstvu. Zato je v interesu vsakogar, da si pravočasno preskrbi potrebne listine, oziroma potrdila.

Zivela Rdeča armada — osvoboditeljica delovnega ljudstva sveta!

Zupančič

★ KULTURA IN PROSVETA ★

Stenčasi

Na splošno se opaža v jeseniškem okraju, da so množične organizacije, zlasti pa kulturno-prosvetni referenti, pozabili na veliko vzgojno vlogo stenčarov. Če je ta napaka graje vredna za naše podeželje, je toliko bolj nerazumljivo, da se ne zavedajo važnosti in pomena stenčasa člani sindikalnih podružnic Okrajnega ljudskega odbora na Jesenicah. Stenčas na hodniku Okrajnega ljudskega odbora je bil lani ob gotovih zgodovinskih dnevih sicer lepo in okusno izdelan, vendar pa so bili tudi v tem času izpuščeni važni zgodovinski datumi in je bil stenčas v vsem letu menjan samo kakih petkrat. Pa pogledimo kratko dobo letošnjega leta! Neslišno in neopazno je zdrknilo v pozabo novo leto; 4. januar, dan izida prvega slovenskega časopisa „Lublanske Novize“; 11. januar, obletnica ustanovitve albanske republike; kongres AFŽ v Beogradu; 28. januar — obletnica ustanovitve Rdeče armade; 30. januar, obletnica sprejetja ustave FLRJ; 8. februar, dan smrti dr. Franceta Prešerna; teden knjige itd.

Znano nam je, da so uslužbenci Okrajnega ljudskega odbora na Jesenicah s svojim poklicnim delom zelo obremenjeni. Vendar pa ne moremo razumeti, da bi se pri skoraj 100 uslužbencih ne našel kdo, ki bi skrbel za redno izhajanje stenčasa. Skrb za to bi morali pred vsem prevzeti kulturno-prosvetni referenti tamkajšnjih sindikalnih podružnic in mladina.

Stranka

Jeseniški delavec o ljudski univerzi

Objavljamo izveček iz dopisa, ki nam ga je poslal tovarniški delavec. Iz dopisa diha težnja naših delavcev po znanju in splošnem napredku. V dopisu je med drugim rečeno:

„Ljudska univerza na Jesenicah ima vsak ponedeljek predavanja. Vsebina predavanj to zimo je bila tako bogata, da delavci čutimo srčno hvaležnost predavateljem. Ni nam pa razumljivo, da vlada na Jesenicah tako malo zanimanja za univerzo od strani članov sindikalnih podružnic, zlasti pa aktivistov in funkcionarjev množičnih organizacij. Ali je res, da je jeseniški kovinar že na taki kulturni stopnji,

da mu ni treba nadaljnje izobrazbe? Razgovori po gostilnah, na cesti in v obratih dokazujejo nasprotno. Če bi funkcionarji množičnih organizacij znali bolje propagirati udeležbo na ljudski univerzi, bi bila dvorana vsakokrat napolnjena, v resnici pa je večkrat sramotno prazna. Zavedati se moramo, da ljudska univerza ni bila ustanovljena za poedine izvoljenke, ampak mora biti žarišče kulture in prosvete vsega delovnega ljudstva.“

P. J.

Opomba uredništva: Strinjamo se z vsebino navedenega članka in upamo, da se bodo funkcionarji množičnih organizacij zganili in ljudski univerzi posvetili več zanimanja.

Okrožni šahovski turnir na Jesenicah

Prvi okrožni šahovski turnir za individualno prvenstvo Gorenjske za leto 1948 je bil od 1. do 8. februarja t. l. v prostorih tovarniške kazine na Jesenicah. Turnirja se je udeležilo 11 najboljših šahistov-Gorenjcev.

Potek turnirja je dokazal, da imamo na Gorenjskem nekaj odličnih šahistov. Vrstni red uspehov je sledeč:

1. Madjarič, Jesenice;
2. Pogačnik, Kranj;
3. in 4. mesto si delita Štrumbl Lojze iz Jesenic ter Sešek iz Medvoda;
5. Engelman, Kranj;
6. in 7. mesto si tudi delita Limbek iz Radomelj in Zupančič iz Domžal;
8. Hering iz Radomelj;
9. Štrumbl Zdravko z Jesenic;
10. Kočevar iz Kranja;
11. Janškovec iz Dupelja pri Kranju.

Turnir je organiziral in vodil tov. Gasar Peter, član šahovske sekcije S. F. D. „J. Gregorčiča“ iz Jesenic ob popolni podpori društva.

Šahovski turnir je bil prvi te vrste v Sloveniji. Obiskalo ga je preko 600 gledalcev, kar

Ljudska gledališča in ljudski pevski zbori! Posečajte gradilišča združnih domov, zaigrajte in zapojte v slavo graditeljev!

„Da, tako je, Jaka! Premalo moliš, premalo prosiš za pomoč svojega ranjkega očeta, premalo daješ za maše... Zato je letina slaba, zato so cene lesu tako nizke... Ljudje se odvrčajo od boga, puntajo se in škiliijo tja na brezbožni vzhod... Boljševike čakajo, sami bi radi postali boljševiki...“

Župnik je še dolgo govoril, vedno bolj se je razvnel v besedah. Lica in nos, vse mu je postalo lilakasto, sipal je sveto jezo na neposlušnost in hudobnost ljudi, zlasti tistih, ki so se vedno puntali tam v jeseniški fabriki, od koder se je kuga razlivala čez deželo...

Tako je blodil Jaka skozi zasneženi večer. Preteklost se je razgrinjala pred njim.

Jaka je po župnikovem nasvetu dajal za maše, a beda se ni odvrnila od njega. Leto pred vojno so mu zarubili hišo, polje in gozd. Župan Koritnik je vse pokupil. Še dobro, da mu ni bilo treba iti od hiše. Ostal je pri Koritniku za hlapca. Bridko mu je bilo, a dobri župnik ga je potolažil:

„Kaj hočeš, Jaka. Tako je to življenje v dolini solz. Moli, delaj in misli na večnost!“

Jaka je mislil na večnost. Molil je, če ga je Koritnik pestil in zmerjal z lenobo, molil je, če mu je odtegoval od borne plače, molil je, če ga je žalost pekla in mu trgala srce.

Pa je prišla vojna. Župnika so Nemci pregnali, a se je še med vojno vrnil in grmel proti „ušivim gošarjem“, kakor je nazival partizane.

Ko je minila vojna, je župnik ušel na Koroško. Z njim sta šla tudi mežnar in Koritnik. Ljudska oblast je Jaki vrnila hišo, polje, gozd, še več, dala mu je celo nekaj nekdanje

Udeleženci šahovskega turnirja za prvenstvo Gorenjske na Jesenicah Foto: Sl. Smolej

dokazuje, da je šah pri nas zajel že široke množice ljudstva. Zlasti se je za turnir zanimala naša mladina, ki je z veliko pozornostjo in zanimanjem sledila borbam na deskah.

Za uvod turnirja je šahovski odsek „J. Gregorčiča“ priredil 31. januarja 1948 ob 8 zvečer v Fizkulturnem domu na Jesenicah simultanko na 50 deskah, ki sta jo odigrala znani šahovski mojster tov. Puc iz Ljubljane in šahist I. kategorije tov. Levačič. Tov. Puc je moral remizirati na petih deskah, eno točko pa pustiti na Jesenicah.

Po končanem turnirju se je 7. februarja t. l. ob 16. uri popoldne vršil brzoturnir, ki se ga je udeležilo 18 najboljših igrancev „J. Gregorčiča“ in udeleženci turnirja. Prvo mesto si je priboril prvak Gorenjske tov. Madjarič, drugo mesto pa tov. Pogačnik.

Po razglasitvi rezultatov je bila uradna zaključitev in razdelitev nagrad. Posebno pozornost med udeleženci je vzbujalo krasno darilo (plaketa), namenjeno zmagovalcu-prvaku Gorenjske, ki ga je poklonila Železarna Jesenice. Drugo nagrado v obliki diplome je poklonil Okrožni šahovski odbor v Kranju, tretje darilo je poklonil Kamniški okraj, četrto pa v obliki krasnega albuma Šahovski odsek „J. Gregorčiča“.

Šahovski odsek SFD „J. Gregorčiča“ na Jesenicah sporoča, da so redni treningi vsak ponedeljek, sredo in petek od 7. ure zvečer dalje v Fizkulturnem domu. Vabimo vse ljubitelje šaha, ki imajo veselje do te plemenite igre, da se v navedenih dneh prijavijo šahovskemu odseku. Zlasti naj to vabilo upošteva naša mladina.

Našel je nov svet

Tevžev Jaka je bil zagrenjen človek. Ljubil ni nikogar, pa tudi ne sovražil. Izogibal se je družbe, hodil najraje sam in s težkimi mislimi vrtal svoje možgane.

Tako je bilo tudi ta večer. Sneg je zasipal polja, gozd in vas, a Jaka ni vzdržal doma. Ni mu bilo mar slabega vremena, njegovi zagrenjenosti je vse to še celo prišlo. S svojimi dolgimi nogami je zablodil v sneg.

„Za vruga, le kaj hočejo s temi združnimi domovi!“

Jaka ni hodil na sestanke, kjer so razpravljali o takih stvareh. Za svoje polje in svoj gozd sem pameten dovolj, je mislil.

„Pa vendar ne bo kaj takega, kar so pravili nekoč gospod župnik raz prižnico... Zadruga-kolhoz! Bog nas varuj! H kotlu boš hodil s ponvico in čakal v vrsti... Da, da, tako so pravili gospod župnik nekoč...“

Ej, da bi bil danes gospod župnik tu. Jaka bi šel k njemu in ga povprašal o teh stvareh. Tako je bil Jaka vedno navajen. Župnik je imel vedno zanj dober svet. Ko je bila nekoč slaba letina in so bile cene lesu tako nizke, da nisi mogel živeti, se je tudi zatekel k njemu. Še danes ga vidi pred seboj. Jaka mu je potožil o težavah. Župnik ga je poslušal, gledal s svojimi zalitimi očmi proti nebu. Ko je Jaka izjeljal svoje poniže besede, je župnik sklenil roke na nemajhnem trebuhu in spregovoril z globokim basom:

Koritnikove zemlje, a kljub temu se mu ni vrnila tista ljubezen do nje, ki mu jo je strl Koritnik.

Tako je blodil sam tudi ta večer... Vračal se je skozi vas. Luči so prodirale iz hiš na cesto in se igrale s snegom. Lepo je gledati beli ples snežink... Jaka se je ustavil in se zagledal vanj. Od nekdaj je nenadoma zapela pesem. Prisluhnil je. V snežinkah je zaplesala njegova mladost. Takrat je rad prepeval. Lep bariton je imel nekoč... Vendar je vse to utonilo že daleč v preteklosti... In sedaj se je oglasila pesem. Kakor iz spominov je dahnila lepota v njegovo srce. Nehote je zavil proti šoli. Od tam je pela pesem.

Pritisnil je na medeninasto kljuko in vstopil. Obstal je pri vratih. Poslednji akordi so izzveneli. Vsi obrazi so se zazrli vanj. Škorcev Tone ga je pozdravil:

Pozdravljen, Jaka! Si tudi ti prišel?

„Da, slišal sem petje, pa sem prišel... Saj niste hudi?“

„Ne, ne, nasprotno! Le sedi, Jaka! Mi se večkrat zberemo in zapojemo. Pravijo, da si bil včasih dober pevec.“

Jaka je pogledal mladeniča. Pomežikal je z očmi in dejal:

„Star sem postal, glas se mi je skrhal. Poslušam pa rad.“

„Čudno, pa nikdar ne zahajaš sem. Tu pojemo vsak teden in ne samo pojemo, tudi pogovorimo se marsikaj in o marsičem. Skupno prebiramo novice iz časopisov, pa tudi povesti.“

Grebencev Janez pa je pristavil:

DOPISI

Javornik

Delovanje AFŽ v letu 1947

Kljub temu, da je delavnost nekaterih žena na Javorniku precej padla, beležimo v lanskem letu kar lepe uspehe. Napravile smo preko 5000 prostovoljnih udarniških ur, od tega samo na ruševinah, prevažanju opeke in pri graditvi vodovoda 1251 ur. Vso skrb so žene posvetile prehrani v počitniški koloniji in so nabrale razne hrane in zelenjave ter darila v skupni vrednosti 6392 din. — V nabiralnih akcijah so zbrale 13.793 din. Blagajniško poročilo izkazuje, da imamo v blagajni 24.653 din gotovine, od katerega zneska se nahaja 21.500 din v hranilnici. Ta denar imamo pripravljen za ustanovitve „Doma igre in dela“. Žal pa moramo povedati, da se nam pri ustanavljanju te nujno potrebne ustanove delajo razne ovire. Če bi našli pri Mestnem ljudskem odboru in sindikalni podružnici malo več razumevanja in dobre volje, bi se po našem mnenju zadeva prav lahko uredila. Hudo nam je, ko vidimo, da so naši otroci prepuščeni cesti, me žene pa se ne maramo vključiti v produkcijo, da bi s tem pomagale pri izvrševanju petletnega plana.

Odbor AFŽ Javornik

Lesce

Večkrat na mesec moram zaradi službenih opravkov potovati v Ljubljano. Vožnja na vlak je itak ni prijetna zaradi velike gneče, zlasti ob urah, ko se vozijo v tovarno ali iz tovarne delavci in nameščenci. Če je potovanje muka za mlade in zdrave ljudi, je gotovo veliko bolj naporno za bolnike in starejše potnike. Zaradi tega bi človek pričakoval, da bodo mladi in zdravi ljudje prepuščali sedeže v vlaku vsaj bolnikom in našim starim mamicam. Skoraj vedno pa sem imel priliko videti, da je morala stara ženica, ki je bila optana še z nahrbtnikom ali cekarjem, stati, mladina pa, ki pohaja v naše šole, se je na široko razšeperila po klopih in uganjala svoje burke.

Veliko nekulturnost lahko vedno opazujemo tudi na postaji Lesce-Bled. Tam stoji pred postajo velik avtobus za prevažanje potnikov iz Lesc na Bled. Ko privozi vlak na postajo, bi človek mislil, da se vrši kak tek čez drn in strn. Zdravi in mladi ljudje se prerivajo in skačejo

„Danes smo se pogovarjali o združnem domu, ki ga bomo letos postavili.“

Jakov pogled je postal zopet mračen.

„Združni dom? „Ali ste ob pamet, ljudje? Da boš hodil s ponvico k skupnemu kotlu?“

„Eh, Jaka, kdo pa ti je to natvezel? Ali sploh veš, kaj je združni dom?“

Ne, tega ne vem... Sicer me pa ne zanima.“

Zamahnil je z roko proti Tonetu, ki je nadaljeval:

„Ne zanima te, vendar bi te moralo. Kmet si in gospodar. Moral bi se zanimati za vse, kar je v prid tvojemu gospodarstvu.“

„E, saj se brigam, mladenič! Mojemu gospodarstvu v prid so moji voli in plug in tele roke.“

„Voli se postarajo, roke obnemorejo... Mar ni bolje, da orješ s traktorjem, da žanješ in seješ s stroji.“

„Seveda bi bilo bolje... A kdo ti bo dal vse to?“

„Kdo? Sam si gotovo ne boš mogel tega preskrbeti. Zato bo vendar zadruga. Tam boš prodajal, tam boš nabavljal, kar boš potreboval.“

„Ne uči starega človeka, mladenič! Mene je zadruga spravila na kant. Koritnik je bil predsednik zadruga, on jo je vodil in spravil v svoj žep naš denar.“

Tonetu so se zasvetlikale oči.

„Prav imaš, Jaka! Koritnik je živel na naš račun. Sam vidiš, da z nekdanjo zadrugo ni bilo nekaj v redu. Bogataši so jih vodili, bogataši so živeli od našega truda... Današnja za-

eden čez drugega in brezobzirno navalijo na avtobus. Starejši in bolni ljudje pa, ki se ne morejo kosati v teku z mladino, ostajajo zadaj in morajo v mrazu posedati v čakalnici ali na peronu postaje do prihoda drugega avtobusa.

Gornja dva primera moramo javno ožigostati in priporočati zlasti naši mladini, ki sicer v mnogih primerih kaže izredno voljo do ustvarjanja nove države, da tudi v tem pogledu napravi odločen korak naprej in pokaže, da je tudi povsod vzgled nove kulture našega človeka.

Drugo predavanje ljudske univerze na Bledu

Dne 3. II. 1948 zvečer je bilo na Bledu predavanje o političnem položaju doma in v svetu. Predaval je član IOOF, tov. Sevnik. Posebno je poudaril zaostritev med demokratičnimi silami na eni in imperialističnimi silami na drugi strani. Kot primer je navedel Grčijo, Kitajsko, Indonezijo in vrsto drugih držav, ki se borijo za osvoboditev in proti zaslužjevanju po zapadnih imperialistih.

V notranji politiki se je dotaknil petletnega plana, ki je tesno povezan z zunanjo politiko. Poudaril je, da smo prvo leto plana častno izpolnili in s tem razbili vse laži ljudskih sovražnikov, ki so trobili, da je izvršitev plana nemogoča, da se ne izplača graditi, da razne stroje lahko kupimo drugje itd. Nadalje je omenil borbo naše vlade glede reparacij, ki jih zavirajo zapadni imperialisti. Omenil je tudi gradnjo združnih domov in reorganizacijo združništva. Na kraju predavanja je navedel važne dogodke, ki so se dogodili v januarju 1948, kot konferenca novinarjev slovenskih držav in II. kongres AFŽ v Beogradu itd. Podčrtal je,

Izvajanje sklepov okrajne prosvetne konference

Sindikarno ljudsko gledališče na Jesenicah je v nedeljo dne 15. 2. t. l. uprizorilo v Titovem domu na Jesenicah koroško ljudsko igro „Miklova Zala“ v korist gradnje združnih domov in s tem izpolnilo prvo obveznost, ki jo je dalo na II. okrajnem plenumu Ljudske prosvete. Posnemajtel!

da premalo cenimo delo naših žena, ki so do-prinesle ogromen delež v našem gospodarstvu.

V diskusiji so se največ oglašali mladi tečajniki-novinarji, katere posebno zanima današnja politična borba doma in v svetu. Stavljali so vprašanja o imperialistični krizi, ki preti zapadu, o pomenu posvetovanja devetih Komunističnih partij. o lokalnem gospodarstvu in vrsto sličnih vprašanj.

Predavanje pa je pokazalo, da Blejčane malo zanimajo take stvari. Prepričani smo, če bi posamezni aktivisti Osvobodilne fronte na Bledu vršili svojo dolžnost, bi bila na predavanjih večja udeležba in boljše zanimanje.

Ljudski pesniki in skladatelji! Zasledujte delovne napore našega ljudstva pri gradnji združnih domov, opevajte in povečujte graditelje!

VESTI

Zveza borcev mesta Jesenice

obvešča svoje članstvo in ostalo prebivalstvo, da se nahaja sedež organizacije v Titovem domu, drugo nadstropje, soba št. 28. Uradne ure za stranke so vsako sredo in petek od 3. do 6. ure popoldne.

Vsem zdravnikom ekspoziture FZSZ Jesenice!

Na zadnji konferenci zdravnikov se je ugotovilo, da zdravniki prireajo po terenu razna predavanja iz zdravstvene stroke. Ker mora tu-

druga bo pa drugačna. Vodili jo bodo mali in srednji kmetje v korist vseh nas.“

Sedaj je Jaka pokimal z glavo in vzdihnil.

„Da, to bi že bilo, samo če je uresničljivo.“

„Je!“

Tone je odločno izgovoril ta „je“, in pogovor se je začel razvijati, kakšna bo nova zadruga. Besede so se zlivale v stavke, stavba združnega doma je rasla v mislih. Prostorna skladišča, trgovina, pisarne za množične organizacije, čitalnica, v njej radio, knjige, časopisi...

„Potem ne bomo več imeli v šoli bralnih krožkov!“

„In dvorano bomo imeli, oder, velik oder kot v mestih. Igrali bomo lahko tudi velike stvari. Potem se bomo lahko merili z Jeseničani.“

„Čitalnica bo svetla, čista, lepo opremljena...“

Martin je potegnil knjigo in jo pokazal vsem. Plavalasa Ančka se je takoj nagnila k njemu in prebrala naslov:

„Prežihov Voranc: Jamnica... O čem pa piše?“

Martin je prišel brati nek odlomek. Jaka je prisluhnul napeto o cenah lesa, ki so padale. Saj je, kakor bi pisalo o njem. Jaka je vedel za vse to. Sam je obubožal nekoč zaradi tega... Jaka je prišel razumevati življenje. Oči so se mu zaiskrile, lahko je odprl usta, da bi bolje slišal, kaj bo povedal Martin, ko je dvignil pogled od knjige.

„Vidite, tovariši, danes je kaj takega nemo-

kajšnja ekspozitura pošiljati filiali Državnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani mesečna statistična poročila, prosimo tovariše zdravnike jeseniškega okraja, da nam tudi dostavljajo tozadevna mesečna poročila. Da bi zdravniki s temi poročili ne bili posebej administrativno obremenjeni, sporočamo, da zado- stuje pripomba na bloku (obrazec 289) seznama ordinacij v mesecu.

Istočasno prosimo tovariše zdravnike, da posvetijo štednji obvezovalnega in sanitetnega materiala vso skrb.

goče... V socialističnem gospodarstvu, ki ga gradimo, ne more priti do krize.“

V Jaku se je topilo staro trpljenje, pričel je spoznavati, kakšna neobogljena igračka je bil v rokah Koritnika, v rokah župnika in drugih mogotcev. Danes pa ni več tako in nikoli več ne bo.

Ko je Martin prenehal z branjem, je Tevžev Jaka nehote vzklilnil:

„Če bo tako, potem bo lepo... Lepo bo, Vam pravim. Danes se mi je odkrilo vse to, kar me je mučilo v življenju. Nov svet, lep svet sem zagledal pred seboj... Sedaj sem take volje, da bi tudi zapel z Vami, če boste še katero.“

„Pa poizkusimo!“

Srebrn Ančkin glas je zapel pesem o dekletu, ki je v skrbeh za fanta — partizana, katerega čaka. Drugi so zapeli za njo in Jaka je pel...

Našel je nov svet, ki se mu je odprl na bralnem večeru v gorenjski vasi. Sklenil je, da jih bo vedno obiskoval.

Lepa je naša zemlja. Pesem poje iz nje, vedno lepša pesem, ki bo še vse lepše zapeta v lepih domovih, ki bodo vzrasli iz svobodne naše zemlje... In to pesem bo z veseljem prepeval tudi stari Tevžev Jaka, ki ga je življenje bridko preizkušalo in ki je danes našel pot v novi svet.

Klinar Miha.

Uredništvo in uprava: Jesenice, Titov dom. — Izhaja dvakrat mesečno. — Odgovorni urednik: Gasar Verko, Jesenice.

Tisk Gorenjske tiskarne v Kranju. 611 48